

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

Кафедра світового господарства і міжнародних економічних відносин

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

«Вплив зовнішньоекономічної діяльності на економічний розвиток

Бразилії, Аргентини та Чилі»

**«The Impact of Foreign Economic Activity on the Economic Development of
Brazil, Argentina and Chile»**

Виконав: здобувач денної форми навчання

спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»

Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

Тодоров Ілля Михайлович

Керівник: д.е.н., проф. Якубовський С.О. _____

Рецензент: д.е.н., проф. Садченко О.В.

Рекомендовано до захисту:

Протокол засідання кафедри

№ _ від _ _ _ _ _ 2025 р.

Завідувач кафедри

Захищено на засіданні ЕК №

протокол №__ від ____ 06.2025 р.

Оцінка _____ / _____ / _____

Голова ЕК

_____ ЯКУБОВСЬКИЙ Сергій

_____ ЯКУБОВСЬКИЙ Сергій

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК БРАЗИЛІЇ, АРГЕНТИНИ ТА ЧИЛІ.....	5
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БРАЗИЛІЇ, АРГЕНТИНИ ТА ЧИЛІ.....	15
2.1. Тенденції та структура зовнішньоторговельного обміну товарами і послугами в контексті економічного розвитку країн	15
2.2. Структура та динаміка первинних і вторинних доходів і їх вплив на сальдо поточного рахунку країн	20
2.3. Структура та динаміка фінансових рахунків у системі зовнішньоекономічної діяльності країн	27
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ БРАЗИЛІЇ, АРГЕНТИНИ ТА ЧИЛІ З УКРАЇНОЮ.....	37
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному глобалізованому світі зовнішньоекономічна діяльність стає ключовим чинником економічного розвитку, сприяючи зростанню, технологічному оновленню та інтеграції в міжнародні ринки. Вона забезпечує доступ до нових джерел ресурсів, іноземного капіталу, знань і ринків збуту, що особливо важливо для країн, які прагнуть подолати структурні обмеження та підвищити свою конкурентоспроможність.

Країни Латинської Америки, зокрема Бразилія, Аргентина та Чилі демонструють цікавий досвід економічного розвитку, в основі якого лежить активна зовнішньоекономічна стратегія. Усі три країни мають потужну сировинну базу, активно експортують аграрну продукцію, метали, мінерали, однак при цьому залишаються вразливими до зовнішніх цінових коливань. Їхня торгівля активно диверсифікується, зокрема у бік азійських країн, що свідчить про зміни у геоекономічних пріоритетах.

Водночас на тлі глобальних викликів: пандемії COVID-19, війни в Україні, змін клімату зростає значення ефективної зовнішньоекономічної політики як інструменту стабілізації. Чилі, завдяки мережі угод про вільну торгівлю та сприятливому інвестклімату, демонструє стабільні результати. Бразилія – лідер регіону використовує експортний потенціал для промислового розвитку. Аргентина, попри кризові явища, залишається ключовим експортером аграрної продукції. Аналіз саме цих країн дає змогу простежити різні моделі взаємодії з глобальними ринками.

Дослідження також актуальне в контексті пошуку нових партнерів для України. У світлі геополітичної напруги та необхідності післявоєнного відновлення надзвичайно важливо оцінити потенціал взаємодії з Латинською Америкою. Бразилія, Аргентина та Чилі можуть стати перспективними партнерами у сферах торгівлі, інвестицій, агротехнологій та інфраструктури. Досвід цих країн може бути корисним Україні у формуванні ефективної зовнішньоекономічної стратегії в нових глобальних умовах.

Таким чином, тема роботи є своєчасною та значущою, оскільки дозволяє оцінити вплив зовнішньоекономічної діяльності на розвиток провідних латиноамериканських країн, а також окреслити можливості для нових форматів міжнародної співпраці, з урахуванням сучасних викликів і трансформацій.

Метою кваліфікаційної роботи є комплексний аналіз впливу зовнішньоекономічної діяльності на економічний розвиток Бразилії, Аргентини та Чилі.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення у кваліфікаційній роботі наступних **завдань**: проаналізувати сучасні наукові підходи до оцінки впливу зовнішньоекономічної активності на розвиток національної економіки; визначити тенденції, динаміку та структуру зовнішньоторговельного обміну товарами та послугами Бразилії, Аргентини та Чилі у 2019-2024 роках; дослідити фінансові аспекти зовнішньоекономічної діяльності, включаючи прямі іноземні інвестиції та платіжний баланс; проаналізувати зовнішньоекономічне співробітництво зазначених країн з Україною, його масштаби, структуру та перспективи.

Об'єктом дослідження – є економіки Бразилії, Аргентини та Чилі.

Предметом дослідження – є теоретичні основи та прикладні аспекти впливу зовнішньоекономічної діяльності на економічний розвиток Бразилії, Аргентини та Чилі.

Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У кваліфікаційній роботі комплекс загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема аналізу й синтезу – для опрацювання теоретичних підходів; статистичний і порівняльний методи – для оцінки динаміки зовнішньоекономічних показників Бразилії, Аргентини та Чилі; методи групування та класифікації – для аналізу структури експорту й імпорту; графічний метод – для візуалізації даних; а також системний підхід, що дозволив інтегрувати отримані результати та визначити вплив зовнішньоекономічної діяльності на економічний розвиток досліджуваних країн.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ВПЛИВУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК БРАЗИЛІЇ, АРГЕНТИНИ ТА ЧИЛІ

У першому розділі кваліфікаційної роботи проаналізуємо результати досліджень вчених стосовно впливу зовнішньоекономічної діяльності на економічний розвиток Бразилії, Аргентини та Чилі.

Аналітична праця Кардозу Б.-Г. Ф., Катела Е. І. да С., Вієгас Г., Піньейру Ф. Л., Гартман Д. (2023) «Складність експорту, індустріальна складність та регіональне економічне зростання у Бразилії» заслуговує на особливу увагу в межах дослідження впливу зовнішньоекономічної діяльності на економічний розвиток Бразилії, Аргентини та Чилі, оскільки пропонує комплексний підхід до оцінки структури експорту, виробництва та економічного зростання на регіональному рівні у Бразилії [1].

У роботі дослідники аналізують понад 100 мільйонів працівників та 581 галузь бразильського формального ринку праці за період 2003-2019 років, щоб зіставити показники складності експорту, індустріальної складності та регіонального зростання для 558 мікрорегіонів. Автори виявили, що індустріальна складність є кращим індикатором короткострокового економічного зростання, ніж складність експорту. Хоча Бразилія широко експортує природні ресурси та сільськогосподарську продукцію, значна частина економічної активності країни відбувається у сфері послуг та внутрішньої торгівлі.

Цей висновок є особливо важливим для країн з подібною економічною структурою, таких як Аргентина та Чилі, які також мають високий рівень залежності від експорту сировини. Робота доводить, що інвестиції в регіональну індустріалізацію та підтримку знаннєємних галузей можуть бути більш ефективним засобом стимулювання довгострокового економічного розвитку, ніж просто орієнтація на експорт високотехнологічної продукції.

Крім того, дослідження висвітлює ефект просторових "spillover"-ів – сусідні регіони зі складною індустріальною структурою здатні позитивно впливати на темпи зростання своїх менш розвинених сусідів. Це відкриває можливості для політики економічної кооперації та децентралізованого розвитку, що особливо актуально для Латинської Америки.

Таким чином, ця праця робить суттєвий внесок у розуміння того, як зовнішньоекономічна діяльність, зокрема структура експорту та внутрішньої індустрії, впливає на довгострокові економічні траєкторії країн регіону та дає емпіричні орієнтири для побудови ефективної політики розвитку.

у статті «Розбіжності між новими моделями глобальної торгівлі та Бразилією/МЕРКОСУР» (2017) дослідники ґрунтовно аналізують трансформацію моделей зовнішньоекономічної взаємодії країн Південної Америки з урахуванням їхньої участі у глобальних і регіональних ланцюгах доданої вартості. Важливою концептуальною основою цього аналізу виступає теорія глобальних виробничих ланцюгів, згідно з якою індустріалізовані країни отримують найбільші вигоди завдяки контролю за початковими (інноваційними) та завершальними (маркетинговими) стадіями виробництва. У країнах з менш розвиненою промисловістю участь у таких ланцюгах може слугувати джерелом модернізації, проте лише за умов активного залучення до торгівлі високотехнологічними товарами [2].

Автори статті зазначають, що регіональні інтеграційні процеси в рамках МЕРКОСУР мали суперечливий вплив на зовнішньоекономічну активність Бразилії, Аргентини та інших держав. З одного боку, між 2002 та 2008 роками внутрішньорегіональна торгівля значно активізувалась: загальний обсяг товарообігу МЕРКОСУР збільшився у понад п'ять разів. Однак уже з 2011 року спостерігається поступове зниження інтенсивності торгівлі між країнами блоку, що частково пояснюється макроекономічною нестабільністю, зниженням конкурентоспроможності виробництва та збільшенням ролі Китаю як глобального торгового партнера.

Дослідження також виявляє негативні ознаки деіндустріалізації у Бразилії та Аргентині, що проявляється у структурному зміщенні експорту в бік сировинної продукції. У 2005 році частка товарів із низьким ступенем обробки становила 17 % у структурі експорту, а вже у 2014 - 24,8 %. Водночас експорт промислових товарів скоротився з 45,5 % до 26,3 %. У регіональній торгівлі МЕРКОСУР частка продукції з високою доданою вартістю також зменшилась, що свідчить про втрату позицій цих країн у ланцюгах міжнародної виробничої кооперації [2].

Особливої уваги заслуговує аналіз участі країн у глобальних ланцюгах доданої вартості. Бразилія та Аргентина характеризуються низьким рівнем імпорту проміжних товарів для подальшого експорту (показник *backward participation*). Наприклад, у 2011 році цей показник становив лише 10,7 % для Бразилії – один із найнижчих серед країн G20. Подібна картина спостерігається і в Аргентині. Низький рівень імпорту технологічно складних комплектуючих обмежує модернізацію внутрішнього виробництва та ускладнює вихід на глобальні ринки з конкурентоспроможною продукцією.

Інституційний устрій МЕРКОСУР та характер регіональної інтеграції також відіграють важливу роль. У дослідженні підкреслюється, що на відміну від інтеграційних об'єднань ЄС або АСЕАН, МЕРКОСУР має переважно інтраспективний (внутрішньоорієнтований) характер [2]. Основний акцент робиться на задоволенні потреб внутрішніх ринків, насамперед бразильського, а не на вихід на глобальні ланцюги доданої вартості. Це звужує експортний потенціал країн блоку, поглиблює залежність від сировини і перешкоджає диверсифікації зовнішньої торгівлі.

Крім того, на зовнішньоекономічну активність країн Південної Америки впливають інфраструктурні й географічні обмеження. Недостатній розвиток транспортної інфраструктури, великі відстані та висока вартість логістики обмежують ефективність участі у регіональних ланцюгах постачання. Попри наявність фонду регіонального сприяння (FOCEM), фінансова підтримка залишається недостатньою для подолання структурних бар'єрів.

Узагальнюючи результати дослідження, можна зробити висновок, що зовнішньоекономічна діяльність Бразилії та Аргентини нині формується під впливом ряду обмежень: структурна залежність від експорту сировини, низький рівень участі у глобальних виробничих мережах, слабка регіональна кооперація в інноваційній сфері та інституційна інертність. У той час як Чилі демонструє більшу відкритість до світових ринків і диверсифікацію торговельних потоків, Бразилія та Аргентина потребують глибоких реформ як у зовнішньоторговельній політиці, так і в індустріальній стратегії для забезпечення сталого економічного зростання в умовах глобальної конкуренції.

У статті Роса Левіна (2025) автор проводить порівняльний аналіз економічної політики сучасної Аргентини і США. Він утверджує, що Аргентина, очолювана лідером-лібертарианцем Хав'єром Мілеї, свідомо відмовляється від політики понаддержавного регулювання, субсидій та держконтролю, тоді як США, навпаки, повертається до елементів інтервенціонізму, який свого часу призвів до економічного спаду тієї ж Аргентини [4].

У статті підкреслюється, що в середині XX століття США здійснювали макроекономічну стабілізацію – політика мала на меті підтримку конкурентних ринків, незалежного центрального банку та фіскальної відповідальності. Завдяки цьому реальні доходи зросли майже у п'ять разів, а рівень державного боргу знизився з 120 до 40 % ВВП.

На противагу цьому Аргентина у період перонізму (1946 р. і далі) обирала політику тарифного захисту, націоналізації, безконтрольного кредитування – і це спричинило хронічну інфляцію та фіскальний дисбаланс. Сьогодні ж Мілеї проводить «велике обертання» (Great Reversal): знищує тарифи, субсидії, реформує державний бюджет та вже зменшив інфляцію з понад 20 % (січень 2024) до менше ніж 3 % (квітень 2025).

Автор також застерігає щодо реверсивних тенденцій у США: державний борг зріс із 60 до 120 % ВВП, посилюються тарифи, уряд контролює

понаднормативні субсидії (наприклад, Chips Act, IRA), а також нарощується адміністративний вплив на Федеральний резерв. Такий підхід, попереджає Левін, може привести до економічного гальмування, інфляції, падіння інноваційності аналогічно до аргентинської траєкторії минулого.

Як альтернативу перспективам США автор пропонує наступні контрзаходи: повернення до фіскальної дисципліни: скорочення дефіциту, контроль державного боргу; відновлення ринкової конкуренції: обмеження преференцій, спрямованих на окремі галузі; забезпечення незалежності Федерального резерву від політичних впливів.

Отже, стаття є попередженням: Аргентина проявляє ринкову дисципліну і веде політичну реформу, яка може стати прикладом; тоді як США варто уникати повернення до помилок минулого, які призвели аргентинську економіку до економічного колапсу.

У межах першого розділу кваліфікаційної роботи заслуговує на увагу дослідження К. Фейжо, Л. Пунцо та М. Ламоніки «Траєкторії економічного зростання Аргентини, Бразилії, Чилі та Мексики: порівняльний аналіз у координатах структурного розвитку» (2021). Автори пропонують новаторський аналітичний підхід – метод «простору каркасу» (framework space) – для порівняльного аналізу траєкторій економічного зростання країн Латинської Америки у 1951-2014 роках [7]. У центрі дослідження динаміка продуктивності та інвестиційного нагромадження в Аргентині, Бразилії та Чилі, що дозволяє зробити важливі висновки щодо впливу зовнішньоекономічної політики на розвиток зазначених держав.

У статті зазначено, що до 1970-х років усі три країни дотримувалися моделі індустріалізації через імпортозаміщення, що супроводжувалося активною державною участю в зовнішньоекономічних процесах. Проте з 1980-х років розпочався етап фінансової глобалізації, який по-різному вплинув на їхні економічні траєкторії. Зокрема, Бразилія та Аргентина виявились менш стійкими до зовнішніх шоків: циклічність зростання, слабка

інституційна спроможність і низький рівень інвестиційної ефективності стримували економічне зростання.

Особливу увагу автори приділяють Чилі, яка змогла, попри ліберальний зовнішньоекономічний курс, забезпечити стабільність зростання продуктивності завдяки чітко структурованій макроекономічній політиці, спрямованій на підтримку експорту та залучення прямих іноземних інвестицій. Таким чином, саме взаємодія зовнішньої торгівлі, внутрішніх структурних реформ та інституційної спроможності визначила, наскільки країни змогли адаптуватися до нових умов глобалізації.

У теоретичному сенсі дослідження підкреслює важливість концептуального поєднання інвестиційної динаміки та зовнішньоекономічної відкритості. Автори доводять, що просте відкриття економіки без супровідних структурних перетворень призводить до нестійкості зростання, що особливо проявилось в Аргентині. Водночас Чилі, що реформувала систему державного регулювання й орієнтувалася на підвищення комплексності експорту, досягла більш сталого розвитку [7].

Таким чином, ця стаття формує потужне теоретико-методологічне підґрунтя для подальшого аналізу зовнішньоекономічної політики зазначених країн. Вона підтверджує, що ефективна зовнішньоекономічна діяльність можлива лише за умов одночасної модернізації інституційного середовища, підтримки інвестиційної активності та глибокої інтеграції у глобальні ланцюги вартості.

У контексті теоретичного аналізу зовнішньоекономічної діяльності Чилі особливої ваги набуває дослідження Патрісіо Галіндо та Хуана Менесеса (2022), присвячене оцінці довгострокових економічних наслідків укладених угод про вільну торгівлю (FTAs), а також перспектив вступу Чилі до Всеохоплюючої та прогресивної угоди про Транстихоокеанське партнерство (СРТПР) [8]. Стаття поєднує як кількісні моделі загальної рівноваги, так і концептуальні підходи до аналізу ефективності міжнародної торговельної інтеграції у країнах, що розвиваються.

Автори аргументовано доводять, що зовнішньоекономічна стратегія Чилі від початку 1990-х років послідовно орієнтована на багатосторонню торговельну відкритість. На момент написання статті країна мала понад 30 двосторонніх та багатосторонніх угод про вільну торгівлю, охоплюючи понад 85 % глобального ВВП та понад 60 країн. Ця активна зовнішньоекономічна політика дала змогу значно розширити географію експорту, зменшити залежність від окремих ринків (зокрема США) та посилити торговельні зв'язки з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону, включно з Китаєм, Японією, Південною Кореєю та Австралією.

Особливо вагомим є емпіричний компонент дослідження: автори застосовують модель обчислюваної загальної рівноваги (CGE model), яка дозволяє оцінити вплив гіпотетичного приєднання Чилі до СРТРР на різні галузі економіки. Результати моделювання свідчать, що в разі вступу до цієї угоди Чилі потенційно отримає збільшення ВВП на 0,65–0,95 %, зростання обсягів експорту, підвищення споживчої добробутності та стимулювання прямих іноземних інвестицій. Найбільше виграють галузі, орієнтовані на експорт: агропромисловий комплекс, харчова переробка, електроніка, деревообробка та видобувна промисловість.

Водночас у статті висвітлюються наступні структурні ризики, що супроводжують таку відкритість [8]. Зокрема, йдеться про:

- потенційне витіснення локальних виробників менш конкурентоспроможних товарів;
- можливе зростання регіональних дисбалансів;
- необхідність структурної трансформації ринку праці.

Автори підкреслюють, що позитивні ефекти зовнішньоекономічної лібералізації реалізуються лише за умови активної державної підтримки трансформаційних процесів – через інвестиції в інфраструктуру, освіту, інновації, а також політики зайнятості. Тобто, лише комплексний підхід забезпечує довгострокову стійкість відкритої економіки.

Отже, ця праця є надзвичайно важливою для розуміння механізмів впливу зовнішньоекономічної політики на економічний розвиток Чилі. Вона підтверджує гіпотезу про те, що відкритість до світової торгівлі та участь у багатосторонніх угодах за умов інституційної готовності слугують ефективним інструментом структурної модернізації та довгострокового зростання.

У теоретичному аналізі впливу зовнішньоекономічної політики на розвиток Латинської Америки важливим є дослідження Тоні, Паньягуа та Орденеса (2024), яке присвячено осмисленню причин уповільнення зростання в регіоні після періоду так званого «латиноамериканського дива» (2003-2013) [9]. Особливу увагу в роботі приділено Аргентині, Бразилії та Чилі як країнам, що в різний спосіб поєднували зовнішньоекономічні стратегії з внутрішніми політичними трансформаціями.

У дослідженні проаналізовано динаміку макроекономічних індикаторів у період зростання 2003–2013 рр. та його подальшого уповільнення у 2014–2023 рр. Автори вказують, що період бурхливого розвитку значною мірою був обумовлений зовнішніми чинниками, зокрема сприятливою ціновою кон'юктурою на сировинних ринках, зростанням попиту з боку Китаю та масованими потоками прямих іноземних інвестицій. У свою чергу, уповільнення зростання після 2013 року автори пояснюють відсутністю структурних реформ, обмеженою диверсифікацією експорту та надмірною залежністю від нестабільних зовнішніх шоків.

Детальний аналіз Чилі свідчить про те, що країна, попри високу ступінь інтеграції у глобальну економіку, зазнала негативного впливу уповільнення зовнішнього попиту. Хоча зовнішньоекономічна політика залишалася відкритою та передбачуваною, внутрішні інституційні проблеми (нерівність, уповільнення продуктивності праці, стагнація інвестицій у людський капітал) стали бар'єрами для стійкого зростання.

У випадку Аргентини автори акцентують на тому, що нестабільна зовнішньоекономічна політика, часта зміна валютних режимів, ізоляціонізм і

контроль за капіталом підривали довіру інвесторів, а залежність від експорту сої та інших сировинних товарів зробила економіку вразливою до світових коливань. Бразилія, хоча й зберегла певну інституційну сталість, також не провела належних структурних перетворень для зміцнення промислової бази й підвищення доданої вартості експорту [9].

Важливо, що у теоретичному контексті дослідження підтримує тезу про недостатність простої зовнішньої відкритості як інструменту економічного зростання. Лібералізація торгівлі без супровідної інституційної модернізації, інвестицій у людський капітал та інновації не забезпечує довгострокової динаміки. Автори наголошують, що після завершення фази зовнішнього підйому країни регіону вступили в так звану «загублену декаду» з огляду на використання тимчасових зовнішніх вигод без стратегічного переосмислення внутрішньої економічної політики.

Таким чином, стаття надає важливу основу для глибшого розуміння зовнішньоекономічної діяльності як частини складної системи політичної, інституційної та інноваційної трансформації, а не як самодостатнього рушія розвитку. Вона чітко показує, що різниця в економічній траєкторії між Чилі, Бразилією та Аргентиною багато в чому залежала від якості внутрішніх політик, а не лише від структури зовнішньої торгівлі.

Як підсумок, проведений аналіз наукових досліджень засвідчує, що зовнішньоекономічна діяльність є одним із ключових чинників, що визначає темпи та характер економічного розвитку Бразилії, Аргентини та Чилі. Теоретичні підходи до аналізу цього впливу вказують на важливість не лише участі країн у глобальних торговельних процесах, але й на здатність ефективно поєднувати відкритість економіки із внутрішніми структурними реформами.

Зокрема, Чилі демонструє приклад послідовної багатосторонньої інтеграції, що сприяла підвищенню конкурентоспроможності експорту та залученню іноземних інвестицій. У той час як Аргентина, навпаки, стикалася з хронічною нестабільністю зовнішньоекономічної політики, що негативно впливало на інвестиційний клімат і гальмувало розвиток. Бразилія, хоча і має

потужний експортний потенціал, також зіткнулася з наслідками недостатньої інституційної підтримки зовнішньоекономічної діяльності у контексті глобальних шоків.

Оцінка досвіду цих країн особливо актуальна для України в умовах триваючої широкомасштабної агресії з боку Росії. Війна призвела до значних руйнувань виробничої інфраструктури, втрати логістичних шляхів та переформатування експортно-імпортних потоків. У цьому контексті досвід Латинської Америки засвідчує, що навіть у кризових умовах стратегічна зовнішньоекономічна політика, за умови її поєднання з внутрішньою модернізацією, здатна стати важелем відновлення економіки. Водночас помилки латиноамериканських країн також є цінним уроком: лібералізація торгівлі без інституційної підготовки та розвитку людського капіталу не забезпечує сталого зростання.

Отже, в умовах поствоєнної відбудови Україна може скористатися позитивним досвідом Чилі щодо участі в багатосторонніх угодах і водночас уникнути пасток, у які потрапили Аргентина та Бразилія, - шляхом формування цілісної, стратегічно орієнтованої зовнішньоекономічної моделі розвитку.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БРАЗИЛІЇ, АРГЕНТИНИ ТА ЧИЛІ

2.1. Тенденції та структура зовнішньоторговельного обміну товарами і послугами в контексті економічного розвитку країн

Актуальність дослідження тенденцій та структури зовнішньоторговельного обміну товарами і послугами в контексті економічного розвитку країн обумовлена зростаючим значенням експорту та імпорту як ключових каналів інтеграції національних економік у глобальні виробничі й споживчі ланцюги. Зовнішня торгівля не лише формує ресурсну базу для технологічної модернізації та інвестиційного притоку, але й визначає конкурентні переваги країн на міжнародних ринках.

У випадку Бразилії, Аргентини та Чилі торгівля товарами і послугами відіграє стратегічну роль у формуванні валового внутрішнього продукту, платіжного балансу та забезпеченні фінансової стійкості в умовах посилення глобальної турбулентності.

Разом з тим, специфіка їхніх зовнішньоторговельних структур з високою часткою сировинного експорту, обмеженою присутністю товарів з високою доданою вартістю та залежністю від коливань світових цін на сільськогосподарську продукцію, метали й енергоносії створює вразливість до зовнішніх шоків. Така ситуація актуалізує необхідність глибокого аналізу динаміки зовнішньоторговельного обміну, вивчення ступеня географічної диверсифікації торговельних потоків, а також визначення галузевих та інституційних чинників, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності.

Дослідження цих тенденцій дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між зовнішньою торгівлею та довгостроковими траєкторіями економічного розвитку зазначених країн, а також виробити рекомендації щодо зниження експортної вразливості, розширення ринків збуту, стимулювання

несировинного експорту й інтеграції до нових торговельних блоків. У сучасних умовах, коли глобальні ланцюги доданої вартості зазнають суттєвих змін, формування адаптивної та стратегічно орієнтованої зовнішньоторговельної політики стає однією з ключових передумов стійкого економічного зростання.

Далі проаналізуємо динаміку зовнішньої торгівлі країн.

Таблиця 2.1

**Динаміка зовнішньої торгівлі Бразилії, Аргентини та Чилі
за 2019-2024 роки, у млн. дол.**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Баланс торгівлі Бразилії	29567	35664	42312	51522	92275	65842
Експорт Бразилії	225793	210691	283965	340201	343819	339856
Імпорт Бразилії	196226	175027	241652	288679	251544	274014
Баланс торгівлі Аргентини	18234	14631	18695	12352	-2937	22377
Експорт Аргентини	65162	54946	77987	88515	66836	79777
Імпорт Аргентини	46928	40315	59291	76163	69773	57400
Баланс торгівлі Чилі	3016	18917	10305	3570	13809	21033
Експорт Чилі	68792	74024	94604	98475	92973	99165
Імпорт Чилі	65776	55108	84299	94905	79164	78133

Джерело: складено автором на основі даних [10-12].

На основі таблиці 2.1, що демонструє динаміку зовнішньої торгівлі Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019–2024 роки, можна здійснити порівняльний аналіз зовнішньоторговельної активності трьох країн.

Результати аналізу даних свідчать про те, що упродовж досліджуваного періоду Бразилія демонструє стабільну й зростаючу торговельну активність. Обсяги експорту зросли з 225,8 млрд дол. у 2019 році до пікового рівня в 343,8 млрд дол. у 2023 році, після чого спостерігається незначне зниження до 339,9 млрд дол. у 2024 році. Імпорт також динамічно змінювався, з 196,2 млрд дол. у 2019 році до 288,7 млрд дол. у 2022 році, з наступним спадом у 2023 році до 251,5 млрд дол. і повторним зростанням у 2024 році до 274,0 млрд дол. Торговельне сальдо Бразилії протягом усього періоду залишалось

позитивним, з особливо помітним зростанням у 2023 році, коли профіцит досяг рекордних 92,3 млрд дол., що свідчить про домінування експорту над імпортом. Навіть попри деяке зменшення в 2024 році, сальдо залишилося значним – 65,8 млрд дол.

Ситуація в Аргентині виглядає більш нестабільною. У 2019–2022 роках країна демонструвала позитивне сальдо зовнішньої торгівлі – від 12,4 до 18,7 млрд дол. Однак у 2023 році спостерігалось серйозне погіршення: імпорт (69,8 млрд дол.) вперше перевищив експорт (66,8 млрд дол.), що призвело до дефіциту торговельного балансу на рівні -2,9 млрд дол. Така динаміка стала наслідком як внутрішніх економічних труднощів, так і зовнішніх цінових та логістичних змін. Проте вже у 2024 році ситуація значно покращилася: експорт піднявся до 79,8 млрд дол., тоді як імпорт скоротився до 57,4 млрд дол., забезпечивши Аргентині значний торговельний профіцит - 22,4 млрд дол., що є рекордом за шість років.

Чилі демонструє найбільш рівномірний розвиток зовнішньої торгівлі. Експорт зростає досить стабільно з 68,8 млрд дол. у 2019 році до 99,2 млрд дол. у 2024 році, що свідчить про підвищення конкурентоспроможності продукції на світових ринках. Імпорт також зростав, досягши максимуму в 2022 році у розмірі 94,9 млрд дол., після чого спостерігається його зниження до 78,1 млрд дол. у 2024 році. Торговельне сальдо Чилі виявляється позитивним у всі роки, за винятком незначного зменшення в 2022 році (3,6 млрд дол.). Найкращі результати спостерігалися у 2020 році (18,9 млрд дол.) та 2024 році (21,0 млрд дол.).

Загалом, порівняльний аналіз дозволяє виокремити три різні траєкторії зовнішньої торгівлі. Бразилія утримує роль найбільшого експортера й імпортера серед трьох країн, при цьому підтримує стабільно позитивне сальдо, що вказує на ефективність експортно-орієнтованої моделі. Аргентина демонструє значні коливання, її зовнішньоторговельна динаміка залежить від політичної стабільності та валютного курсу. У той час як Чилі забезпечує стабільне зростання та відносну рівновагу між експортом і імпортом,

підтверджуючи репутацію відкритої, але добре збалансованої економіки.

Таким чином, зовнішньоторговельні показники є важливим індикатором економічної стійкості та конкурентоспроможності країни. Розуміння тенденцій у зовнішній торгівлі Бразилії, Аргентини та Чилі дозволяє виявити сильні та слабкі сторони їхніх зовнішньоекономічних моделей, що є важливим підґрунтям для вироблення ефективної економічної політики в умовах глобальної нестабільності.

Таблиця 2.2

**Динаміка торгівлі послугами Бразилії, Аргентини та Чилі
за 2019-2024 роки, у млн. дол.**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Баланс послуг Бразилії	-38481	-24657	-26957	-40890	-43278	-54559
Експорт послуг Бразилії	33033	27514	31482	40291	45373	48477
Імпорт послуг Бразилії	71514	52171	58439	81181	88651	103036
Баланс послуг Аргентини	-4843	-2536	-3700	-6823	-6416	-5476
Експорт послуг Аргентини	14802	9492	9589	14414	16111	17122
Імпорт послуг Аргентини	19646	12028	13289	21237	22526	22598
Баланс послуг Чилі	-8085	-7472	-12494	-15460	-10635	-9149
Експорт послуг Чилі	8462	5554	5844	8564	10282	11957
Імпорт послуг Чилі	16547	13027	18338	24024	20918	21106

Джерело: складено автором на основі даних [13-15].

На основі даних таблиці 2.2, яка містить інформацію про динаміку торгівлі послугами Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019-2024 роки, здійснимо порівняльний аналіз основних тенденцій у сфері зовнішньоекономічної діяльності в секторі послуг.

Результати аналізу даних свідчать про те, що у досліджуваному періоді Бразилія демонструвала стабільний дефіцит у сфері торгівлі послугами. Якщо у 2019 році негативне сальдо становило -38,5 млрд дол., то вже у 2024 році воно поглибилося до -54,6 млрд дол., що свідчить про значне переважання імпорту послуг над експортом. Обсяг експорту послуг у Бразилії зростав щорічно з 33,0 млрд дол. у 2019 році до 48,5 млрд дол. у 2024 році, що є позитивною ознакою активізації країни у глобальному ринку послуг. Водночас імпорт послуг зростав ще стрімкіше з 71,5 млрд дол. у 2019 році до

103,0 млрд дол. у 2024 році, що значно перевищувало динаміку експорту. Така ситуація свідчить як про високий попит на іноземні послуги, так і про недостатню конкурентоспроможність національного ринку послуг.

Аргентина, порівняно з Бразилією, має значно менші обсяги торгівлі послугами, але її сальдо залишається стабільно негативним із меншим масштабом дефіциту. У 2019 році дефіцит становив -4,8 млрд дол., а у 2024 році -5,5 млрд дол., що свідчить про відносну стабільність у структурі послуг. Експорт послуг у країні коливався від 9,5 до 17,1 млрд дол., демонструючи тенденцію до зростання, особливо після падіння у 2020–2021 роках. Імпорт послуг у цей період також зростає з 19,6 млрд дол. у 2019 році до 22,6 млрд дол. у 2024 році, що, втім, не призвело до суттєвого погіршення балансу. Загалом ситуація свідчить про певну рівновагу між можливостями надання та споживання послуг, хоча й із перевищенням імпорту.

Найбільш уразливою в торгівлі послугами виглядає Чилі, яка упродовж усього періоду фіксувала значний і нерівномірний дефіцит. Якщо у 2019 році він становив -8,1 млрд дол., то у 2021 році досяг -12,5 млрд дол., а у 2022 -15,5 млрд дол. Лише у 2023–2024 роках спостерігалось деяке покращення, коли дефіцит скоротився до -9,1 млрд дол. у 2024 році. Експорт послуг у Чилі зростає повільно: з 8,5 млрд дол. у 2019 році до 12,0 млрд дол. у 2024 році. Натомість імпорт послуг у 2022 році досяг піку у 24,0 млрд дол., що майже втричі перевищило обсяг експорту. Така диспропорція пов'язана з високою відкритістю економіки та залежністю від імпорту інтелектуальних, фінансових чи цифрових послуг.

Порівняльний аналіз трьох країн свідчить про загальну тенденцію до дефіцитного балансу у сфері торгівлі послугами, однак масштаби та природа цього дефіциту суттєво відрізняються. У Бразилії він носить системний і глибокий характер, зумовлений високим попитом на імпортовані послуги. В Аргентині дефіцит є відносно стабільним і контрольованим. У випадку Чилі спостерігається значна волатильність.

Таким чином, незважаючи на спільну характеристику дефіцитності у

сфері послуг, кожна з країн має власні особливості динаміки, обсягів та темпів зростання, що потребують диференційованого підходу в політиці розвитку національного сектору послуг. У довгостроковій перспективі скорочення імпоротної залежності та стимулювання експорту послуг можуть стати важливими чинниками економічної стабільності та зростання для всіх трьох країн.

2.2. Структура та динаміка первинних і вторинних доходів і їх вплив на сальдо поточного рахунку країн

Актуальність аналізу структури та динаміки первинних і вторинних доходів зумовлена їхньою ключовою роллю у формуванні сальдо поточного рахунку платіжного балансу, що безпосередньо впливає на зовнішньоекономічну рівновагу країн. У випадку Бразилії, Аргентини та Чилі ці компоненти відображають не лише масштаби трансферів і доходів від інвестицій, а й глибину інтеграції економік у глобальні фінансові та трудові потоки.

Первинні доходи відображають взаємодію з міжнародним ринком капіталу, тоді як вторинні доходи (грошові перекази мігрантів та офіційна допомога) мають суттєве значення для соціально-економічної стабільності. Вивчення цих статей дозволяє глибше зрозуміти природу поточних дисбалансів і оцінити потенціал країн у збереженні зовнішньоекономічної стійкості в умовах глобальної нестабільності.

На основі даних таблиці 2.3, які відбивають динаміку первинних доходів Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019-2024 роки, проведемо порівняльний аналіз основних тенденцій у формуванні сальдо первинних доходів, яке є критично важливим елементом поточного рахунку платіжного балансу.

Результати аналізу даних свідчать про те, що у досліджуваному періоді Бразилія демонструвала стабільно негативне сальдо первинних доходів, що є типовим для країн з великим обсягом зовнішніх зобов'язань і значним припливом прямих іноземних інвестицій, з яких виплачуються дивіденди, відсотки та інші доходи. У 2019 році дефіцит становив -57,3 млрд дол., дещо

скоротився у 2020 році до -38,3 млрд дол. через пандемічне скорочення ділової активності, проте вже у 2021 році зріс до -58,9 млрд дол., і з того часу демонструє стійку тенденцію до поглиблення. Найвищого значення сальдо досягло у 2023 році склавши -79,5 млрд дол., а у 2024 році залишалося на високому рівні -75,4 млрд дол. Водночас надходження первинних доходів до країни зростали з 25,1 млрд дол. у 2019 році до 35,3 млрд дол. у 2024 році, що свідчить про певне підвищення прибутковості зовнішніх активів. Проте темпи зростання виплат були значно вищими: з 82,4 млрд дол. у 2019 році до 110,7 млрд дол. у 2024 році. Така диспропорція є наслідком високої залежності від іноземного капіталу, що формує вплив доходів з країни.

Таблиця 2.3

**Динаміка первинних доходів Бразилії, Аргентини та Чилі
за 2019-2024 роки, у млн. дол.**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо первинних доходів Бразилії	-57272	-38264	-58971	-56530	-79488	-75403
Надходження первинних доходів до Бразилії	25129	20098	31102	40013	31574	35254
Виплати первинних доходів Бразилією	82400	58362	90073	96543	111062	110657
Сальдо первинних доходів Аргентини	-17732	-10506	-9773	-11528	-13502	-12766
Надходження первинних доходів до Аргентини	6328	3805	2545	3880	6311	6159
Виплати первинних доходів Аргентиною	24060	14311	12318	15408	19814	18925
Сальдо первинних доходів Чилі	-10411	-15865	-17947	-14677	-14408	-17000
Надходження первинних доходів до Чилі	11127	4895	10434	13883	12614	12114
Виплати первинних доходів Чилі	21538	20760	28381	28560	27022	29115

Джерело: складено автором на основі даних [17, 19, 21].

Аргентина має порівняно менші масштаби первинних доходів, проте також стикається з хронічним дефіцитом. У 2019 році сальдо становило -17,7 млрд дол., а у 2024 -12,8 млрд дол., що свідчить про поступове скорочення дефіциту. Водночас надходження первинних доходів залишалися на низькому

рівні у межах 2,5-6,3 млрд дол. на рік, у той час як виплати змінювалися у діапазоні 12,3-24,1 млрд дол. Найнижчого сальдо було досягнуто у 2021 році у розмірі -9,8 млрд дол., після чого воно знову почало погіршуватися. Загальна картина вказує на високий рівень зовнішніх виплат у порівнянні з надходженнями, що є наслідком як зовнішньої заборгованості, так і виведення капіталу іноземними інвесторами. Разом з тим, певне скорочення дефіциту свідчить про посилення контролю за виплатами та зниження активності інвесторів на фоні економічної нестабільності.

Чилі також демонструє тенденцію до зростання дефіциту первинних доходів упродовж аналізованого періоду. У 2019 році сальдо становило -10,4 млрд дол., у 2021 вже -17,9 млрд дол., а у 2024 -17,0 млрд дол., тобто рівень дефіциту залишався стабільно високим упродовж останніх років. Надходження первинних доходів у Чилі варіювалися між 4,9 млрд дол. у 2020 році та 13,9 млрд дол. у 2022 році, однак уже у 2024 році вони знизилися до 12,1 млрд дол. Натомість виплати первинних доходів суттєво зросли: з 21,5 млрд дол. у 2019 році до 29,1 млрд дол. у 2024 році. Таке зростання є свідченням значної присутності іноземного капіталу, особливо у видобувній промисловості, що забезпечує постійне виведення доходів іноземними корпораціями.

Порівняльний аналіз свідчить, що всі три країни стикаються з хронічним дефіцитом первинних доходів, що посилює зовнішню вразливість їхніх платіжних балансів. У Бразилії дефіцит є найглибшим у абсолютному вимірі, що пов'язано з масштабною присутністю іноземного капіталу. Аргентина демонструє найнижчі значення серед трьох країн, проте також потерпає від незбалансованого потоку доходів. Чилі характеризується значною волатильністю та залежністю від транснаціональних корпорацій, зокрема у гірничодобувному секторі.

Загалом структура первинних доходів свідчить про потребу в політиці, спрямованій на зменшення відтоку доходів з національної економіки, нарощування прибуткових зовнішніх активів та формування сприятливого інвестиційного клімату для реінвестування капіталу. Такий підхід дозволив би

зміцнити платіжний баланс і сприяти сталому економічному розвитку в умовах глобальної фінансової турбулентності.

Таблиця 2.4

**Динаміка вторинних доходів Бразилії, Аргентини та Чилі
за 2019-2024 роки, у млн. дол.**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо вторинних доходів Бразилії	1184	2344	3207	3742	2558	2925
Надходження вторинних доходів до Бразилії	5137	5074	5788	6721	13922	13964
Виплати вторинних доходів Бразилією	3953	2730	2582	2980	11364	11039
Сальдо вторинних доходів Аргентини	849	1100	1402	1944	1899	2151
Надходження вторинних доходів до Аргентини	2529	2347	2903	3460	3312	3713
Виплати вторинних доходів Аргентиною	1679	1247	1501	1517	1412	1562
Сальдо вторинних доходів Чилі	974	-532	-2827	-90	737	264
Надходження вторинних доходів до Чилі	4666	4256	4891	5386	6015	4904
Виплати вторинних доходів Чилі	3691	4788	7719	5476	5278	4641

Джерело: складено автором на основі даних [16, 18, 20].

На основі даних таблиці 2.4, яка відображає динаміку вторинних доходів Бразилії, Аргентини та Чилі у 2019–2024 роках, зробимо порівняльний аналіз відповідного сегменту поточного рахунку платіжного балансу, що є важливим показником участі країн у трансферних потоках, таких як грошові перекази трудових мігрантів, гуманітарна допомога та інші односторонні надходження і виплати.

Результати аналізу даних свідчать про те, що у досліджуваному періоді Бразилія демонструє загалом позитивне сальдо вторинних доходів, хоча обсяги як надходжень, так і виплат варіюються. У 2019 році надходження становили 5,1 млрд дол., а виплати 4,0 млрд дол., забезпечуючи сальдо на рівні 1,2 млрд дол. У 2020 році відбулося зменшення виплат до 2,7 млрд дол., на тлі чого сальдо зросло до 2,3 млрд дол., навіть попри незначне зниження

надходжень. У 2021-2022 роках тенденція залишалася сприятливою: надходження зростали до 6,7 млрд дол., а виплати залишалися на відносно стабільному рівні, що дозволило досягти сальдо у 3,7 млрд дол. Найбільш вражаючі зміни спостерігалися у 2023 році, коли надходження стрімко зросли до 13,9 млрд дол., однак майже синхронно збільшилися і виплати до 11,4 млрд дол., унаслідок чого сальдо знизилося до 2,6 млрд дол. У 2024 році динаміка залишалася схожою: надходження 13,9 млрд дол., виплати 11,0 млрд дол., сальдо - 2,9 млрд дол. Такий рівень позитивного сальдо свідчить про важливу роль грошових переказів і зовнішньої допомоги у забезпеченні фінансової стабільності домогосподарств, особливо в умовах економічної невизначеності.

Аргентина, хоча й має менші обсяги вторинних доходів, також утримує позитивне сальдо протягом досліджуваного періоду. У 2019 році воно становило 0,85 млрд дол., при надходженнях 2,5 млрд дол. і виплатах 1,7 млрд дол. Надалі позитивна динаміка зберігалась: у 2020 році сальдо 1,1 млрд дол., а у 2021 вже 1,4 млрд дол. У 2022 році сальдо сягнуло 1,94 млрд дол., що було найвищим значенням за період. У 2023–2024 роках дещо зменшилося, але залишалось на рівні 1,9-2,1 млрд дол., завдяки стійким надходженням (3,3-3,7 млрд дол.) та обмеженим виплатам (1,4-1,6 млрд дол.). Така стабільність свідчить про відносну збалансованість трансферних потоків та помірну інтеграцію Аргентини у глобальні канали міграційних та гуманітарних переказів.

Чилі, на відміну від інших двох країн, демонструє більш волатильну та нестабільну динаміку. У 2019 році країна мала позитивне сальдо у 0,97 млрд дол. (надходження дорівнювали 4,7 млрд дол., виплати - 3,7 млрд дол.). Проте вже у 2020 році виплати перевищили надходження, і сальдо стало негативним: -0,53 млрд дол. У 2021 році спостерігається значне погіршення: при надходженнях 4,9 млрд дол., виплати склали 7,7 млрд дол., а сальдо дорівнювало -2,8 млрд дол., що є найбільшим дефіцитом за весь період. У 2022 році ситуація частково стабілізувалася: дефіцит зменшився до -0,09 млрд дол., а у 2023 році Чилі знову повернулася до позитивного сальдо у 0,74 млрд дол.

У 2024 році, хоча надходження знизилися до 4,9 млрд дол., а виплати до 4,6 млрд дол., сальдо залишалося незначним у розмірі 0,26 млрд дол.

Узагальнюючи, слід зазначити, що Бразилія та Аргентина демонструють стійке позитивне сальдо вторинних доходів, що відіграє компенсаторну роль у загальному поточному рахунку. Чилі, навпаки, характеризується менш стабільною ситуацією, з періодичним виникненням дефіциту, що потенційно може погіршувати загальний баланс. Водночас у всіх трьох країнах простежується значна роль зовнішніх трансфертів у підтримці соціально-економічної стійкості, особливо в умовах глобальних криз, викликаних пандемією, геополітичними напруженнями та зростаючою вразливістю світової економіки. Це підкреслює важливість зовнішніх доходів не лише як джерела фінансування, але й як індикатора глибини міжнародної економічної інтеграції країн Латинської Америки.

Далі у підрозділі на рисунку 2.1 проведемо графічний аналіз стану поточних операцій Бразилії, Аргентини та Чилі.

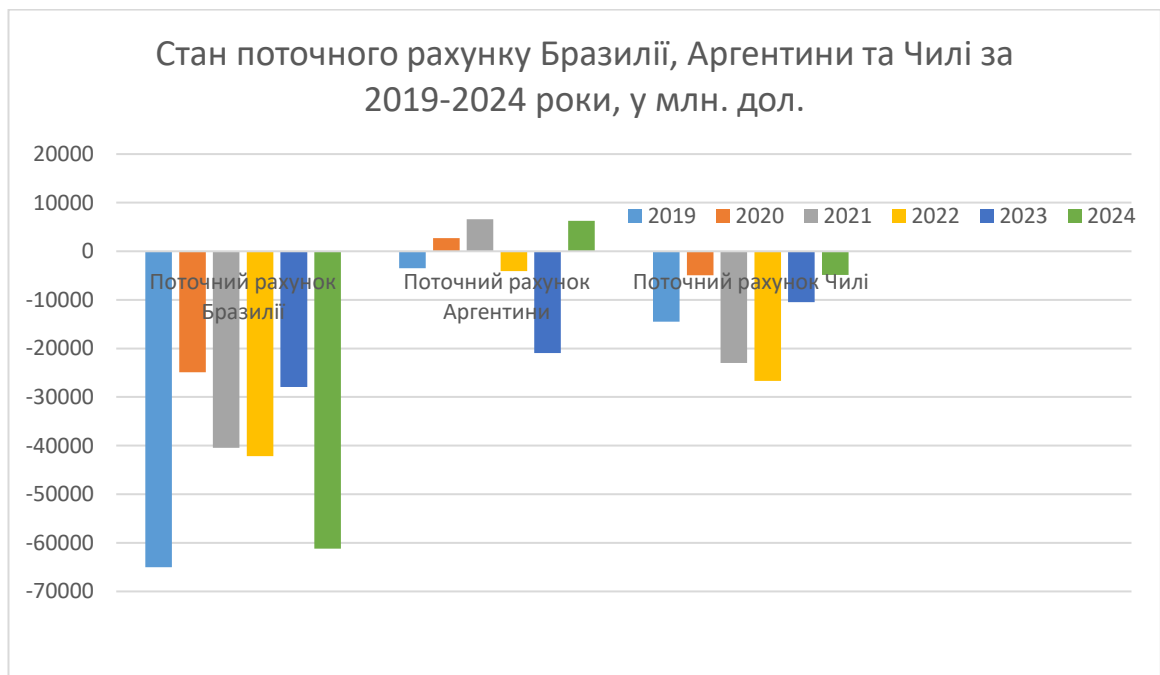

Рис. 2.1 Динаміка балансу поточних операцій Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019-2024 роки, у млн. дол.

Джерело: складено на основі даних [22-24].

На основі даних, що відображають динаміку балансу поточних операцій Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019–2024 роки, простежується різноспрямована динаміка сальдо поточного рахунку, що віддзеркалює відмінності в структурі зовнішньоекономічної діяльності, політичних обставинах і ступені макроекономічної стабільності зазначених країн.

Бразилія демонструє стійке негативне сальдо поточного рахунку протягом усього аналізованого періоду. У 2019 році дефіцит сягнув -65,0 млрд дол., після чого у 2020 році скоротився до -24,9 млрд дол., що пояснюється спадом імпорту та загальним зниженням економічної активності на тлі пандемії COVID-19. Проте вже у 2021-2022 роках дефіцит знову зріс до -40,4 млрд дол. та -42,2 млрд дол. відповідно, вказуючи на поновлення зовнішньоторговельної активності без супровідного зростання позитивного сальдо в інших статтях платіжного балансу. У 2023 році дефіцит дещо скоротився до -27,9 млрд дол., але у 2024 році досягнув -61,2 млрд дол., що є майже таким самим, як і у 2019 році. Така динаміка свідчить про хронічну структурну слабкість поточного рахунку Бразилії, яка, незважаючи на експортні можливості, залишається залежною від масштабного імпорту, відтоку інвестиційних доходів та високих зовнішніх зобов'язань.

Аргентина, навпаки, демонструє більшу волатильність, але у 2020-2021 роках їй вдалося досягти позитивного сальдо. У 2019 році дефіцит склав -3,5 млрд дол., проте вже у 2020 році спостерігається профіцит +2,7 млрд дол., який значно збільшився у 2021 році до +6,6 млрд дол. Це було пов'язано з жорсткими валютними обмеженнями та різким скороченням імпорту внаслідок фінансової кризи та пандемії. Однак у 2022 році ситуація знову погіршилася, і сальдо стало негативним: -4,1 млрд дол. У 2023 році дефіцит досяг значного рівня у -21,0 млрд дол., що є найгіршим показником за весь період. Проте у 2024 році знову зафіксовано позитивне сальдо +6,3 млрд дол., що свідчить про короткотермінове покращення умов зовнішньої торгівлі та дію надзвичайних обмежень на відтік капіталу. Загалом, динаміка поточного рахунку Аргентини є дзеркалом політичних і валютних циклів, де

зовнішньоекономічна активність жорстко коригується внутрішньою кризою або адміністративними заходами.

Чилі також характеризується хронічним дефіцитом поточного рахунку, однак масштаби цього дефіциту мають більш регулярний та поступовий характер. У 2019 році дефіцит становив -14,5 млрд дол., а у 2020 скоротився до -5,0 млрд дол., що відповідає загальносвітовій тенденції на тлі скорочення міжнародної торгівлі. У 2021-2022 роках Чилі зафіксувала значні дефіцити: -22,9 млрд дол. і -26,7 млрд дол. відповідно через зростання імпорту, зокрема інвестиційних товарів, у межах модернізації економіки. У 2023 році дефіцит скоротився до -10,5 млрд дол., а у 2024 до -4,9 млрд дол.

У підсумку, Бразилія залишається найбільш вразливою з точки зору поточного рахунку, демонструючи значний і стійкий дефіцит. Аргентина показує періодичні цикли різкого покращення та погіршення, пов'язані зі змінами економічної політики, а Чилі, хоч і має хронічний дефіцит, демонструє ознаки стабілізації. Всі три країни, попри свою ресурсну базу, мають обмежені можливості для збалансування зовнішньоекономічної діяльності в умовах глобальних коливань, що підкреслює важливість стратегічного управління зовнішньою торгівлею, інвестиціями та трансферними потоками.

2.3. Структура та динаміка фінансових рахунків у системі зовнішньоекономічної діяльності країн

Актуальність дослідження структури та динаміки фінансових рахунків у системі зовнішньоекономічної діяльності Бразилії, Аргентини та Чилі обумовлена їхньою ключовою роллю у формуванні міжнародної інвестиційної позиції та забезпеченні фінансової стійкості національних економік. Через фінансові рахунки відбувається рух прямих і портфельних інвестицій, позик, резервів і капітальних трансфертів, що безпосередньо впливає на здатність країн залучати зовнішні ресурси, підтримувати платіжний баланс і реагувати на глобальні фінансові шоки. В умовах підвищеної волатильності світових

ринків та гео економічної напруженості особливе значення набуває аналіз джерел фінансування дефіцитів, динаміки потоків капіталу та залежності від зовнішніх кредиторів. Такий аналіз дозволяє глибше оцінити вразливість чи адаптивність економік до зовнішніх впливів і сформувати науково обґрунтовані висновки щодо перспектив їх економічного розвитку.

У розділі сальдо всіх статей фінансового рахунку буде підраховуватись як різниця між капіталом, отриманим країною, та вартістю вивезених інвестицій.

З початку проаналізуємо стан балансу прямих інвестицій (ПІІ) країн, дані за якими наведені у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

**Динаміка прямих іноземних інвестицій Бразилії, Аргентини та Чилі
за 2019-2024 роки, у млн. дол.**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо ПІІ для Бразилії	46355	41737	30201	41252	37294	46751
Відплив ПІІ з Бразилії	22820	-3467	16239	33355	25148	24319
Приплив ПІІ в Бразилію	69174	38270	46441	74606	62442	71070
Сальдо ПІІ для Аргентини	5126	3707	5114	13111	20905	8741
Відплив ПІІ з Аргентини	1523	1177	1544	2090	2961	2690
Приплив ПІІ в Аргентину	6649	4884	6658	15201	23866	11431
Сальдо ПІІ для Чилі	3234	5049	604	4717	9612	8930
Відплив ПІІ з Чилі	10345	6398	14573	14055	8765	3592
Приплив ПІІ в Чилі	13579	11447	15177	18772	18377	12521

Джерело: складено автором на основі даних [25-27].

На основі даних таблиці 2.5, що відображає динаміку прямих іноземних інвестицій у Бразилії, Аргентині та Чилі за 2019–2024 роки, простежуються як спільні риси, так і суттєві відмінності у масштабах та напрямках інвестиційних потоків, що зумовлює різну ступінь залученості цих країн у глобальні інвестиційні процеси.

Так, Бразилія є беззаперечним лідером за обсягами ПІІ серед трьох країн. Протягом 2019-2024 років приплив ПІІ в країну становив від 38,3 до 74,6 млрд дол., демонструючи здатність економіки приваблювати іноземний капітал навіть в умовах глобальної нестабільності. Найнижчі обсяги зафіксовані у

2020 році (38,3 млрд дол.), що пояснюється впливом пандемії COVID-19, тоді як пік припливу припав на 2022 рік (74,6 млрд дол.). Водночас спостерігається суттєвий і нестабільний відплив ПІІ з країни: від негативного значення у -3,5 млрд дол. у 2020 році до 33,4 млрд дол. у 2022 році. Сальдо ПІІ при цьому залишалося стабільно позитивним, коливаючись у межах від 30,2 до 46,8 млрд дол., що свідчить про загальний приплив капіталу в економіку. Така динаміка підтверджує важливу роль Бразилії як регіонального інвестиційного центру та підкреслює її привабливість для міжнародних інвесторів.

Аргентина демонструє значно менші обсяги ПІІ порівняно з Бразилією, проте її сальдо також переважно позитивне. Приплив інвестицій у 2019 році становив 6,6 млрд дол., що збігалося з відносною стабільністю політичної ситуації, однак у 2020 році обсяг зменшився до 4,9 млрд дол. Через нестабільність у країні, посилення валютного контролю та структурні макроекономічні дисбаланси, інвестиційна активність залишалась обмеженою. Найвищий приплив спостерігався у 2023 році у обсязі 23,9 млрд дол., що збіглося з очікуваннями лібералізації економіки, а у 2024 році показник зменшився до 11,4 млрд дол. Відплив ПІІ залишався помірним, не перевищуючи 3 млрд дол. у будь-який з років. Як наслідок, сальдо ПІІ у 2022-2023 роках суттєво зросло до 13,1 та 20,9 млрд дол. відповідно, однак у 2024 році зменшилось до 8,7 млрд дол. Отже, інвестори схильні реагувати на політичні сигнали та макроекономічні зміни в Аргентині досить чутливо, що призводить до нестабільної динаміки інвестиційних потоків.

Чилі, на відміну від попередніх країн, демонструє більш суперечливу динаміку ПІІ. Хоча приплив інвестицій в країну залишався стабільно високим у 2019-2023 роках (13,6-18,4 млрд дол.), темпи їх зростання були незначними. Примітно, що у 2021 році Чилі зафіксувала вкрай низьке сальдо ПІІ – лише 0,6 млрд дол., що пояснюється майже однаковими обсягами припливу та відпливу капіталу. Згодом у 2022-2023 роках сальдо значно покращилося до 4,7 та 9,6 млрд дол. відповідно, що свідчить про переважання іноземних інвестицій над їх виведенням. Проте вже у 2024 році воно зменшилось до 8,9 млрд дол.

Водночас Чилі мала досить значний відплив ПІІ у 2019-2022 роках, особливо у 2021-2022 роках (14,6-14,1 млрд дол.).

Як висновок, Бразилія стабільно залишається привабливим реципієнтом іноземних інвестицій, незважаючи на значний відплив капіталу. Аргентина демонструє циклічність притоку інвестицій, що відбиває її політичні коливання, тоді як Чилі має загалом позитивне, але нестабільне сальдо ПІІ на фоні високих обсягів репатріації капіталу. Порівняльний аналіз вказує на залежність інвестиційної активності від макроекономічної політики, регуляторного середовища та довіри іноземних інвесторів, що формують довгострокові умови економічного розвитку зазначених країн.

У таблиці 2.6 наведені дані щодо динаміки портфельних іноземних інвестицій Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019-2024 роки.

Таблиця 2.6

Динаміка портфельних іноземних інвестицій Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019-2024 роки, у млн. дол.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо портфельних інвестицій для Бразилії	-19216	-12882	7881	-2919	9301	3141
Відплив портфельних інвестицій з Бразилії	8995	11002	15382	-142	4511	6605
Приплив портфельних інвестицій в Бразилію	-10221	-1880	23263	-3061	13813	9746
Сальдо портфельних інвестицій для Аргентини	-7109	-1571	-4940	-6899	-5420	-7042
Відплив портфельних інвестицій з Аргентини	2104	-2980	1495	1815	1205	3881
Приплив портфельних інвестицій в Аргентину	-5004	-4551	-3446	-5084	-4215	-3161
Сальдо портфельних інвестицій для Чилі	10563	13090	32645	5636	-1451	-1988
Відплив портфельних інвестицій з Чилі	877	-5930	165	7558	5375	6756
Приплив портфельних інвестицій в Чилі	11441	7160	32810	13193	3924	4768

Джерело: складено автором на основі даних [28-30].

Результати порівняльного аналізу динаміки портфельних іноземних

інвестицій у Бразилії, Аргентині та Чилі за 2019-2024 роки свідчать про суттєві відмінності у масштабах і напрямках руху капіталу, що зумовлює неоднаковий вплив цих інвестицій на платіжні баланси країн.

У Бразилії портфельні інвестиції характеризуються значною волатильністю як за обсягами припливу, так і за сальдо. У 2019 році країна зазнала суттєвого чистого відтоку інвестицій у розмірі -19,2 млрд дол., що частково зменшилося до -12,9 млрд дол. у 2020 році. Проте у 2021 році відбувся різкий стрибок – чистий приплив досяг 7,9 млрд дол., зумовлений зростанням інтересу інвесторів до облігаційних і акціонерних інструментів на фоні постпандемічного відновлення. Надалі ситуація залишалася нестабільною: у 2022 році знову зафіксовано відтік (-2,9 млрд дол.), який змінився на позитивне сальдо у 2023-2024 роках: 9,3 та 3,1 млрд дол. відповідно. Така нестійка динаміка пояснюється як внутрішньополітичними коливаннями, так і змінами у глобальному грошово-кредитному середовищі.

Аргентина, навпаки, демонструє стабільно негативне сальдо портфельних інвестицій протягом усього досліджуваного періоду. У 2019 році чистий відтік капіталу становив -7,1 млрд дол., і хоча у 2020 році він тимчасово зменшився до -1,6 млрд дол., надалі спостерігалось стійке погіршення: -4,9 млрд дол. у 2021 році, -6,9 млрд дол. у 2022 році, -5,4 млрд дол. у 2023 році та -7 млрд дол. у 2024 році. Ці дані свідчать про глибоку кризу довіри з боку інвесторів до аргентинських активів. При цьому слід звернути увагу на те, що припливи інвестицій в Аргентину залишалися негативними, тобто капітал виводився, а частка відпливу переважала або коливалася в межах 1,2-3,9 млрд дол. Протягом шести років країна фактично втрачала портфельні інвестиції, що свідчить про значну фінансову нестабільність та недовіру інвесторів до економічної політики.

Чилі демонструє найбільш динамічний і переважно позитивний розвиток у сфері портфельних інвестицій, особливо у 2019-2021 роках. У 2019 році сальдо становило 10,6 млрд дол., у 2020 ще вище, досягнувши 13,1 млрд дол., а у 2021 році зафіксовано рекордні 32,6 млрд дол. Така позитивна динаміка пояснюється сприятливими умовами для капіталовкладень та зростанням інтересу до цінних паперів чилійських емітентів. Однак починаючи з 2022 року динаміка змінилася: сальдо впало до 5,6 млрд дол., а у 2023-2024 роках стало від'ємним: -1,5 та -2

млрд дол. відповідно. Приплив інвестицій у Чилі був суттєвим до 2022 року (13,2-32,8 млрд дол.), але в подальшому скоротився до 3,9-4,8 млрд дол., при зростанні відпливу до 6,8 млрд дол. у 2024 році.

Отже, Бразилія демонструє амплітудну, але загалом позитивну тенденцію в частині портфельних інвестицій, Аргентина – системну від’ємність і постійну втрату довіри інвесторів, а Чилі – перехід від стабільного позитивного сальдо до поступового відтоку капіталу.

Таблиця 2.7

**Динаміка інших іноземних інвестицій Бразилії, Аргентини та Чилі
за 2019-2024 роки, у млн. дол.**

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Сальдо інших інвестицій Бразилії	15827	-21430	25127	385	4733	11648
Надання кредитів з Бразилії	-5552	1628	10805	23402	4342	-5015
Отримання кредитів в Бразилії	10275	-19802	35932	23787	9075	6633
Сальдо інших інвестицій Аргентини	-14322	-11215	-4782	8160	-10421	359
Надання кредитів з Аргентини	31253	7539	5962	7478	15380	-5782
Отримання кредитів в Аргентині	16931	-3676	1180	15638	4959	-5422
Сальдо інших інвестицій Чилі	-1659	-10779	4139	8811	5235	-2933
Надання кредитів з Чилі	3108	9021	6638	-95	-2694	3640
Отримання кредитів в Чилі	1449	-1758	10777	8716	2541	707

Джерело: складено автором на основі даних [31-33].

Як свідчать результати аналізу, у 2019-2024 роках динаміка інших іноземних інвестицій у Бразилії, Аргентині та Чилі демонструє суттєві коливання, що відображають різні вектори економічної політики, фінансової стабільності та взаємодії із зовнішнім світом.

У Бразилії сальдо інших іноземних інвестицій суттєво змінювалося: від позитивного значення у 15,8 млрд дол. у 2019 році до різкого дефіциту в -21,4 млрд дол. у 2020 році, після чого воно знову зросло до 25,1 млрд дол. у 2021-му. У 2022 році динаміка майже вирівнялась, і сальдо становило лише 0,4 млрд

дол., а далі відбулося помірне зростання: 4,7 млрд дол. у 2023 році та 11,6 млрд дол. у 2024 році. Така нестабільність пояснюється переважно значними коливаннями в обсягах отриманих та наданих кредитів. Наприклад, у 2021 році країна отримала 35,9 млрд дол. позик, а надала лише 10,8 млрд, тоді як у 2022-му навпаки - обсяг наданих кредитів (23,4 млрд дол.) перевищив отримані (23,8 млрд дол.) лише незначно. Примітно, що у 2024 році спостерігалось зменшення активності: надано кредитів лише на -5,0 млрд дол. (тобто відтік), а отримано на 6,6 млрд дол., що дало невелике, але позитивне сальдо.

Аргентина виявляє абсолютно іншу динаміку. Протягом більшості років періоду вона мала від'ємне сальдо інших інвестицій: від -14,3 млрд дол. у 2019 році до -10,4 млрд дол. у 2023 році. Лише у 2022 році показник вийшов у «плюс» (8,2 млрд дол.), що пояснюється значним припливом кредитів у 15,6 млрд дол. при майже стабільному обсязі наданих позик у 7,5 млрд дол. Покращення у 2024 році (сальдо 0,36 млрд дол.) пов'язане з різким скороченням обсягів обох потоків: надано -5,8 млрд дол. (відтік), отримано - 5,4 млрд дол., тобто фактично країна вийшла на майже нульовий зовнішній баланс інвестицій через скорочення доступу до зовнішніх ринків.

Ситуація в Чилі загалом також характеризується нестабільністю, хоча й у меншому масштабі. Сальдо інших інвестицій залишалося переважно від'ємним, окрім 2021-2023 років: 4,1 млрд дол. у 2021, 8,8 млрд дол. у 2022 та 5,2 млрд дол. у 2023. Ці роки позначені збільшенням отриманих кредитів: 10,8 млрд дол. у 2021, 8,7 млрд дол. у 2022, хоч і зі зменшенням до 2,5 млрд дол. у 2023. У 2024 році Чилі знову повертається до дефіциту, та сальдо становить - 2,9 млрд дол., при тому що обсяг отриманих кредитів знизився до 0,7 млрд дол., тоді як надані зросли до 3,6 млрд дол. Загалом, Чилі демонструє більш гнучкий підхід до кредитних операцій, хоча й менш масштабний за обсягами, порівняно з Бразилією чи Аргентиною.

Таким чином, Бразилія виступає активним учасником глобального ринку капіталів із сильними коливаннями, що відображає як її потенціал, так і вразливість до криз. Аргентина зберігає схильність до від'ємного сальдо, що

свідчить про значну залежність від зовнішнього кредитування, особливо в умовах внутрішньої макроекономічної нестабільності. Чилі натомість вирізняється відносною стабільністю та обережною участю в операціях з іншими інвестиціями. Усі три країни демонструють, що інші інвестиції залишаються важливим, але чутливим каналом міжнародного фінансування, динаміка якого безпосередньо пов'язана зі станом їхніх економік, політичними ризиками та доступом до глобальних ринків.

Графічний аналіз стану фінансових рахунків Бразилії, Аргентини та Чилі наведено на рисунку 2.2.

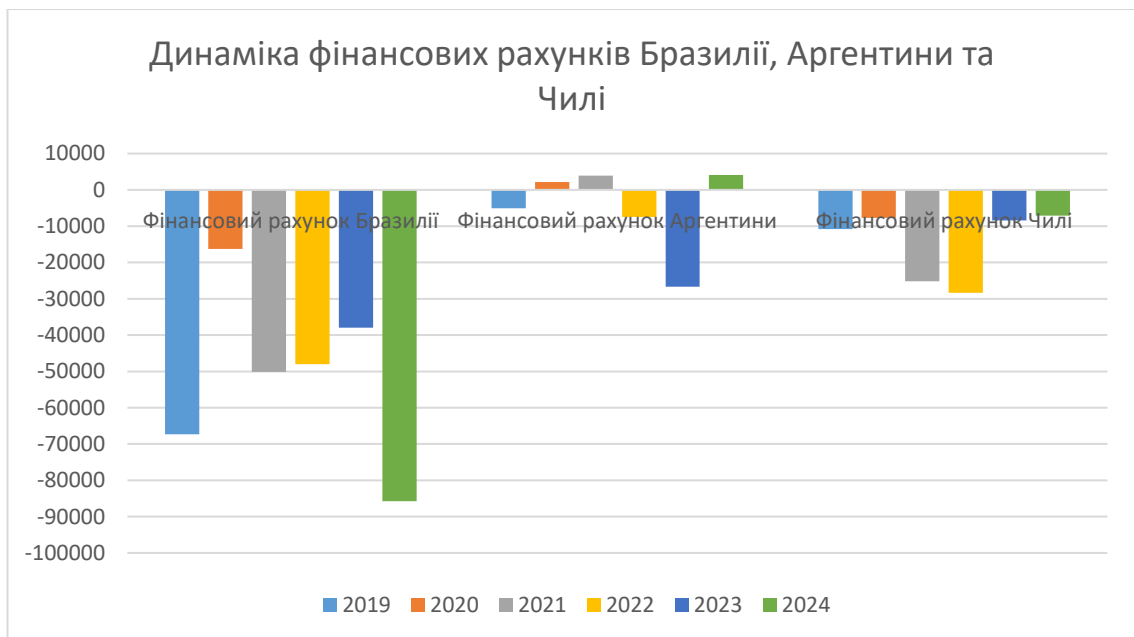

Рис. 2.2. Порівняння динаміки фінансових рахунків Бразилії, Аргентини та Чилі за 2019-2024 роки, у млн. дол.

Джерело: складено автором на основі даних [34-36].

Згідно результатів дослідження, у 2019-2024 роках динаміка фінансових рахунків Бразилії, Аргентини та Чилі демонструють значні коливання, що вказують на неоднорідність їх участі у міжнародному русі капіталів, різний рівень макрофінансової стабільності та специфіку економічної політики. Аналіз динаміки фінансового рахунку – одного з ключових елементів платіжного балансу – дає змогу зробити висновки про інтенсивність залучення або відтоку капіталу.

Бразилія характеризується стійко негативним фінансовим рахунком упродовж усього періоду, що вказує на переважання припливу зовнішнього капіталу над інвестиціями за кордон. У 2019 році дефіцит фінансового рахунку становив -67,3 млрд дол., що було пов'язано з активним залученням іноземного капіталу на фоні низьких внутрішніх заощаджень та значних потреб у фінансуванні економічного зростання. У 2020 році цей показник зменшився до -16,2 млрд дол., що відображає зниження мобільності капіталу в умовах пандемії. Проте вже у 2021 році фінансовий рахунок погіршився до -50,2 млрд дол. Подібна динаміка простежується і в 2022 та 2023 роках із показниками -48,0 млрд дол. і -37,9 млрд дол. відповідно. Найбільш негативне значення спостерігається у 2024 році - -85,8 млрд дол., що може свідчить про залучення іноземних інвестицій для покриття дефіциту поточного рахунку.

Аргентина, на відміну від Бразилії, демонструє більш змінну динаміку фінансового рахунку. У 2019 році спостерігалось незначне від'ємне сальдо (-5,1 млрд дол.), однак вже у 2020 та 2021 роках країна фіксувала позитивні значення: 2,2 млрд дол. та 3,9 млрд дол. відповідно, що вказує на більшу активність аргентинських інвесторів на міжнародному ринку та скорочення припливу іноземного капіталу. У 2022 році ситуація змінилася на гірше: фінансовий рахунок знову став негативним (-7,5 млрд дол.), а у 2023 році дефіцит сягнув -26,7 млрд дол., що пов'язано із відновленням активного залучення зовнішніх ресурсів та тиском на валютний ринок. Однак у 2024 році Аргентина повертається до позитивного сальдо (4,1 млрд дол.), що сигналізує про короткострокове зміцнення економічної ситуації, реструктуризацію боргів та зменшення імпорту капіталу.

Фінансовий рахунок Чилі також демонструє хронічно від'ємне сальдо, що вказує на сталу залежність від зовнішнього капіталу. У 2019 році його дефіцит становив -10,8 млрд дол., а в 2020 - -7,7 млрд дол. У 2021 та 2022 роках негативне сальдо посилювалося до -25,2 млрд дол. та -28,3 млрд дол. відповідно. Проте у 2023 та 2024 роках спостерігається певне покращення: дефіцит скорочується до -8,4 млрд дол. та -7,1 млрд дол. відповідно. Це свідчить про

зменшення залежності від зовнішнього фінансування, що дозволяє країні частково покривати зовнішні зобов'язання власними ресурсами.

Порівнюючи ці три країни, можна зробити кілька важливих висновків. По-перше, Бразилія постійно залучає великі обсяги зовнішнього фінансування, що може підтримувати її економічне зростання, але водночас створює потенційні ризики щодо боргового навантаження. По-друге, Аргентина є найменш передбачувана у плані фінансових потоків: її фінансовий рахунок коливається від дефіциту до профіциту залежно від доступу до зовнішніх ринків та політики Центрального банку. І, нарешті, Чилі демонструє стабільно помірне від'ємне сальдо, що свідчить про її стабільну, хоч і залежну від зовнішнього фінансування модель розвитку.

Загалом, аналіз динаміки фінансових рахунків дає змогу не лише оцінити зовнішньоекономічну стійкість країн, а й зробити висновки про їхню інтеграцію у світову фінансову систему та потенціал для сталого розвитку.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ БРАЗИЛІЇ, АРГЕНТИНИ ТА ЧИЛІ З УКРАЇНОЮ

Актуальність дослідження особливостей зовнішньоекономічних операцій Бразилії, Аргентини та Чилі з Україною зумовлена зростаючою роллю країн Латинської Америки у глобальній торговельно-економічній системі та необхідністю диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків України в умовах геополітичної нестабільності та трансформації світових ринків. У зв'язку з повномасштабною агресією Росії проти України актуальним є пошук нових напрямів співпраці та розширення партнерств із країнами, що мають потенціал для торгівлі аграрною продукцією, сировиною, технологіями та інвестиціями. Бразилія, Аргентина та Чилі виступають не лише регіональними лідерами, а й активними учасниками міжнародних економічних відносин, що відкриває перспективи для поглиблення співробітництва з Україною, зокрема в таких сферах, як торгівля, енергетика, машинобудування та продовольча безпека.

У таблиці 3.1 наведені дані щодо динаміки товарної торгівлі України з Бразилією, Аргентиною та Чилі.

Таблиця 3.1

Динаміка товарної торгівлі України з Бразилією, Аргентиною та Чилі за 2020-2024 роки, у млн. дол.

	2020	2021	2022	2023	2024
Експорт України до Бразилії	64	181	18	9,9	36
Імпорт України з Бразилії	267	384	231	205	265
Торгівельний баланс України з Бразилією	-203	-203	-213	-195	-229
Експорт України до Аргентини	5,7	34,5	5,1	2,3	2,5
Імпорт України з Аргентини	58,9	64,5	51,4	52,9	60,2
Торгівельний баланс України з Аргентиною	-53	-30	46,3	-50,7	-57,7
Експорт України до Чилі	6,2	13,8	5,9	4,2	4,8
Імпорт України з Чилі	55	53,7	41	50,7	56,4
Торгівельний баланс України з Чилі	-49	-39,9	-35	-46,5	-51,6

Джерело: [37-40].

Результати проведеного аналізу свідчать про те, що за останні роки товарна торгівля України з країнами Латинської Америки, а саме Бразилією, Аргентиною та Чилі демонструвала стабільну присутність, хоча й обмежений масштаб, із чітко вираженим негативним для України торговельним балансом. Дані свідчать про високий рівень імпорту з цих країн за умов відносно низького експорту української продукції, що зумовлює потребу в активізації двосторонньої співпраці та переосмисленні зовнішньоторговельної стратегії України щодо цього регіону.

Торгівля з Бразилією протягом аналізованого періоду залишалася найбільш масштабною серед трьох країн. Український експорт до Бразилії коливався від мінімального значення 9,9 млн дол. у 2023 році до максимуму в 181 млн дол. у 2021-му. Незважаючи на позитивну динаміку у 2021 році, експорт зазнав обвалу у 2022 році (18 млн дол.) через повномасштабне вторгнення Росії в Україну та логістичні ускладнення. Часткове відновлення у 2024 році до 36 млн дол. свідчить про поступову адаптацію українського бізнесу до нових умов. Натомість імпорт з Бразилії демонструє відносну стабільність, варіюючись у межах 231-384 млн дол., що пояснюється наявністю широкого спектру бразильських товарів: від сільськогосподарської продукції до мінеральної сировини. Від'ємне сальдо товарообігу України з Бразилією упродовж усього періоду залишається сталим і коливається в межах від -195 до -229 млн дол., підтверджуючи хронічну структурну асиметрію у двосторонній торгівлі [37].

Щодо Аргентини, обсяги торгівлі значно менші, однак також характеризуються негативним сальдо для України. Український експорт до Аргентини у 2020 році становив лише 5,7 млн дол., а у 2021 році зріс до 34,5 млн дол.: найвищого показника за період. Однак уже в 2022-2024 роках експорт суттєво знизився і залишився на рівні 2,3-5,1 млн дол., що зумовлено логістичними проблемами. Аргентинський імпорт до України є стабільно

вищим і знаходиться в межах 51-64 млн дол. Найбільше негативне сальдо фіксується у 2024 році (-57,7 млн дол.), що є прямим наслідком низького експорту. Ці дані засвідчують низьку інтенсивність українського експорту до Аргентини та обмеженість економічного співробітництва [38].

Торгівля з Чилі також характеризується невеликим обсягом українського експорту (від 4,2 до 13,8 млн дол.), який протягом п'яти років залишається незмінно нижчим за чилійський імпорт до України. Найвищий обсяг експорту був у 2021 році (13,8 млн дол.), однак згодом спостерігалось зниження до 4,2 млн дол. у 2023 році. Імпорт з Чилі, навпаки, залишався доволі стабільним у межах 41–56 млн дол., що вказує на сталий попит в Україні на чилійські товари. Торговельний баланс із Чилі також незмінно негативний і варіюється від -35 млн дол. у 2022 році до -51,6 млн дол. у 2024-му, що відображає відсутність паритетного обміну [39].

Отже, аналіз даних свідчить про стійке від'ємне торговельне сальдо України з усіма трьома країнами протягом 2020-2024 років. Найбільш об'ємною є торгівля з Бразилією, однак і вона позначена значною асиметрією. Водночас рівень експорту українських товарів до Аргентини та Чилі залишається критично низьким. Це свідчить про значний нереалізований потенціал зовнішньоекономічної співпраці України з Латинською Америкою, який можна активізувати через диверсифікацію експорту, розвиток логістичних маршрутів, укладення угод про сприяння торгівлі та формування стабільного інституційного діалогу. У довгостроковій перспективі це дозволить Україні не лише збільшити присутність на нових ринках, а й зменшити залежність від традиційних партнерів, що особливо важливо в умовах геополітичної нестабільності.

Товарна структура зовнішньої торгівлі України з Бразилією, Аргентиною та Чилі демонструє обмежену номенклатуру та значну сировинну залежність. Це свідчить про нерівномірність економічної взаємодії, де Україна переважно

виступає споживачем ресурсів, а її експорт залишається вузькоспеціалізованим і недостатньо диверсифікованим.

У торгівлі з Бразилією основними статтями українського експорту є чорні метали (зокрема феросплави), мінеральні добрива, а також продукція хімічної промисловості. У минулі роки важливу роль відігравали поставки промислової продукції та машинобудування, але через воєнні дії та скорочення виробництва їх частка значно знизилася. Водночас імпорт із Бразилії має більш широку товарну структуру, що включає переважно аграрну продукцію (соєві боби, м'ясо великої рогатої худоби), каву, руду, цукор-сирець, а також хімічні продукти й технічну сировину. Така структура засвідчує сировинну перевагу Бразилії та її конкурентоспроможність у секторах, де Україна не має достатніх внутрішніх ресурсів [37].

У торгівлі з Аргентиною український експорт надзвичайно обмежений і нестабільний за структурою. Основними товарами є незначні обсяги добрив, продукція неорганічної хімії, іноді металопродукція. Імпорт з Аргентини суттєво домінує: це передусім агропродовольча продукція: м'ясо, рослинні олії, соєві продукти, а також вино та фрукти (цитрусові, яблука, груші). Таким чином, Аргентина для України виконує роль постачальника продовольчих товарів, зокрема в сегментах, не покритих національним виробництвом [38].

Чилі, у свою чергу, є постачальником високоякісної сільськогосподарської продукції, а також деяких видів металів. Імпорт з Чилі до України включає виноградні вина, рибу та морепродукти (особливо лосось), фрукти, горіхи, а також мідні руди. У структурі українського експорту до Чилі присутні добрива, продукти неорганічної хімії, рідше металеві вироби, однак обсяги залишаються незначними, а структура фрагментарною [39].

Загалом, торгівля України з цими трьома латиноамериканськими країнами характеризується: високою часткою аграрно-сировинного імпорту; низькою часткою готової промислової продукції в експорті; відсутністю глибокої кооперації в галузях з доданою вартістю.

Це підкреслює необхідність активізації зовнішньоекономічної політики щодо Латинської Америки з фокусом на просування високотехнологічного експорту, розширення договірно-правової бази та підтримку експортноорієнтованих українських компаній.

Торгівля послугами України з Бразилією, Аргентиною та Чилі є досить обмеженою за обсягами, фрагментарною за структурою і не має системного характеру. У загальній структурі зовнішньоекономічної діяльності України частка цих країн у сфері торгівлі послугами залишається мінімальною, що зумовлено як географічною віддаленістю, так і слабкою інституційною присутністю українського бізнесу на ринках Латинської Америки [41].

У торгівлі з Бразилією Україна надає переважно послуги з транспортного та інформаційно-комунікаційного сектору. В окремі роки також спостерігається незначний експорт ІТ-послуг. З боку Бразилії найбільшу частку займають ділові та консалтингові послуги, іноді послуги, пов'язані з фінансовим посередництвом або ліцензуванням. Проте загальний обсяг залишається на рівні кількох мільйонів доларів на рік.

Щодо Аргентини, торгівля послугами ще менш інтенсивна. З українського боку мали місце поодинокі випадки надання інженерних або науково-технічних послуг, а також участь у проєктах у сфері аграрних технологій. Аргентинські послуги для України обмежуються логістичними (в межах аграрної торгівлі) або освітніми у випадках студентських обмінів чи участі у спільних конференціях.

У торгівлі з Чилі структура послуг також є спрощеною. Україна експортує переважно ІТ-послуги (в аутсорсинговій формі), іноді транспортні та юридичні послуги. Імпорт з Чилі включає передусім послуги, пов'язані з морським фрахтом, у контексті імпорту товарів (особливо продуктів харчування та металів). Частка туристичних послуг у двосторонньому обміні майже нульова [41].

Загалом, торгівля послугами між Україною та Бразилією, Аргентиною та Чилі перебуває на низькому рівні, і її потенціал залишається практично нереалізованим. Основними бар'єрами виступають: відсутність прямих логістичних маршрутів; мовна та правова віддаленість; обмежене представництво компаній обох сторін на відповідних ринках.

Перспективними напрямками розвитку можуть бути: ІТ-аутсорсинг та цифрові послуги; освітнє та наукове співробітництво; технічні консультації у сфері сільського господарства та екології; розвиток логістичних сервісів і участь українських компаній у регіональних інфраструктурних проєктах.

Для активізації цієї сфери доцільно розширювати договірно-правову базу, укладати двосторонні угоди про співробітництво в сфері послуг, а також підтримувати вихід українських постачальників сервісів на латиноамериканські ринки через економічні місії та дипломатичні канали.

Інвестиційне співробітництво між Україною та країнами Латинської Америки – Бразилією, Аргентиною та Чилі залишається обмеженим як за масштабами, так і за структурою, хоча потенціал такого партнерства є значним. Географічна віддаленість, відсутність активної договірної бази та слабка інституційна взаємодія перешкоджають розвитку повноцінного інвестиційного діалогу між Україною та цими регіональними лідерами [42].

Отже, проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що зовнішньоекономічні операції України з Бразилією, Аргентиною та Чилі характеризуються низькою інтенсивністю, структурною асиметрією та значною сировинною залежністю.

У товарній торгівлі переважає імпорт аграрної продукції, харчових товарів та сировини з цих країн, тоді як український експорт залишається обмеженим, нестабільним і малодиверсифікованим. Торгівля послугами перебуває на вкрай низькому рівні та не має системного характеру, що вказує на необхідність розширення інституційної присутності України в Латинській Америці.

Інвестиційна співпраця також залишається фрагментарною й обмеженою, попри наявність спільного інтересу в окремих галузях, зокрема в агросекторі, логістиці, енергетиці та цифровій економіці. Загалом, потенціал економічного співробітництва України з латиноамериканськими країнами суттєво недооцінений і потребує активізації політичного діалогу, договірно-правового забезпечення та промоції українських інтересів у регіоні.

У контексті глобальної перебудови торговельних зв'язків та пошуку нових партнерств розширення співпраці з Бразилією, Аргентиною та Чилі може стати важливим напрямом економічної дипломатії України.

ВИСНОВКИ

Дослідження, проведене у кваліфікаційній роботі, дозволило зробити комплексні висновки про те, що зовнішньоекономічна діяльність відіграє ключову роль у формуванні сучасної економічної моделі розвитку Бразилії, Аргентини та Чилі, визначаючи рівень їх конкурентоспроможності, участі в глобальних виробничих ланцюгах та стійкості до зовнішніх шоків. Аналіз основних макроекономічних показників, динаміки зовнішньої торгівлі, платіжного балансу, інвестиційної взаємодії та торговельно-економічних зв'язків з Україною засвідчив наявність як спільних, так і специфічних рис впливу зовнішньоекономічної діяльності на розвиток кожної з досліджуваних країн.

По-перше, всі три країни мають високий рівень відкритості економіки та значну залежність від експорту сировини та агропромислової продукції. Зовнішня торгівля є для них не лише джерелом валютних надходжень, а й засобом інтеграції до глобальної економіки. Бразилія та Аргентина, маючи великі території та ресурсну базу, активно використовують аграрний та енергетичний потенціал для експортної експансії. Чилі, у свою чергу, орієнтується на експорт мінеральної сировини (насамперед міді), а також агропродуктів, зокрема фруктів та вина. Це забезпечує постійний приплив експортних доходів, однак водночас створює структурні ризики, пов'язані з коливаннями цін на світових ринках.

По-друге, аналіз динаміки експорту та імпорту виявив поступову диверсифікацію торговельних партнерств у напрямку Азії, зокрема Китаю та Індії, що стало відповіддю на ослаблення традиційних економічних зв'язків із Європою та США. Водночас регіональні інтеграційні процеси в межах MERCOSUR, Тихоокеанського альянсу та інших об'єднань відіграють важливу роль у формуванні зовнішньоекономічної стратегії досліджуваних країн. Зокрема, Бразилія та Аргентина дедалі активніше співпрацюють із країнами Африки та Південної Азії, тоді як Чилі робить ставку на угоди про

вільну торгівлю та укладення двосторонніх торговельних угод із ключовими економіками світу.

По-третє, у сфері послуг спостерігається певна відсталість Латинської Америки від глобальних тенденцій, зокрема в ІТ-секторі, фінансових та ділових послугах. Хоча Бразилія намагається наростити присутність у сфері цифрових сервісів, загалом питома вага експорту послуг у ВВП залишається порівняно низькою, що звужує потенціал сталого розвитку та інноваційного зростання. Це свідчить про необхідність стратегічних інвестицій у людський капітал, цифрову інфраструктуру та сприятливе регуляторне середовище.

По-четверте, інвестиційна політика є ще одним важливим інструментом зовнішньоекономічного впливу. Усі три країни активно залучають прямі іноземні інвестиції, однак із різним ступенем успішності. Чилі має найбільш сприятливе середовище для інвесторів завдяки стабільній макроекономічній політиці та правовій системі. Бразилія, попри масштабність ринку, стикається з проблемами політичної нестабільності та бюрократії. Аргентина залишається вразливою до фінансових криз і валютних коливань, що негативно впливає на інвестиційний клімат. Водночас власні інвестиції країн регіону за кордон є обмеженими, що свідчить про невисоку капіталізацію приватного бізнесу та залежність від зовнішнього фінансування.

По-п'яте, зовнішньоекономічна діяльність в умовах пандемії COVID-19, воєнних конфліктів, зміни клімату та глобальної трансформації логістичних ланцюгів зазнала суттєвих викликів. Усі три країни виявили різну ступінь адаптивності до цих викликів. Чилі зберегла позитивне сальдо торгового балансу, Бразилія вдало використала підвищення цін на аграрну продукцію, тоді як Аргентина стикнулася з кризою платіжного балансу. Водночас поточна геоекономічна реальність відкриває нові вектори співпраці, зокрема з країнами Глобального Півдня, з якими у Латинської Америки збігаються інтереси у сфері розвитку, боротьби з бідністю та екологічної стійкості.

Нарешті, зовнішньоекономічне співробітництво з Україною, хоч і перебуває на периферії зовнішньої політики Бразилії, Аргентини та Чилі, має певний потенціал. Україна може бути для цих країн партнером у таких сферах, як агротехнології, машинобудування, енергетика, цифровізація та освітні послуги. Проте для цього необхідно активізувати двосторонні відносини, розвивати дипломатичну присутність, підтримувати бізнес-ініціативи та укладати нові угоди про економічне співробітництво.

Отже, зовнішньоекономічна діяльність є визначальним чинником економічного розвитку Бразилії, Аргентини та Чилі, що формує не лише експортно-імпорتنу структуру, а й загальну модель економіки: від сировинно-орієнтованої до більш інноваційної та включеної у світові ланцюги доданої вартості. Подальше зростання та стабільність цих країн значною мірою залежатимуть від здатності реформувати свої зовнішньоекономічні стратегії, диверсифікувати торгівлю та інтегруватися в нову архітектуру глобальної економіки.

У контексті повномасштабної війни в Україні зовнішньоекономічна діяльність Бразилії, Аргентини та Чилі набула нового виміру. Попри географічну віддаленість, ці країни не залишаються осторонь глобального впливу конфлікту, зокрема через коливання світових цін на продовольство, енергоносії та добрива. У деяких випадках спостерігається зростання експорту аграрної продукції з Латинської Америки як реакція на дефіцит українського зерна на ринках Близького Сходу, Африки та Азії. Водночас політичні позиції цих країн щодо війни залишаються неоднозначними, що уповільнює розвиток прямих економічних контактів з Україною в умовах воєнного часу. Проте навіть у цих складних умовах простежується обопільний інтерес до підтримання торговельних зв'язків, зокрема в критично важливих галузях.

У післявоєнний період Чилі, Бразилія та Аргентина можуть відіграти помітну роль у процесі відбудови України. Йдеться як про потенційне розширення експорту будівельних матеріалів, обладнання, добрив, так і про залучення інвестицій у реконструкцію аграрного сектору, логістики, харчової

промисловості. Крім того, взаємодія з цими країнами може бути корисною в контексті передачі досвіду подолання наслідків економічних криз, зміцнення демократичних інституцій та розвитку інклюзивного зростання. Формування нових торговельно-економічних альянсів, з урахуванням зростаючої ролі Глобального Півдня, дає змогу розглядати Латинську Америку як важливий напрям зовнішньоекономічної стратегії України в умовах післявоєнної відбудови та реструктуризації національної економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Lima, R. C. de S., Araújo, A. F., Nogueira, J. F. A., & Diniz, E. M. (2023). Export complexity, industrial complexity and regional economic growth in Brazil. arXiv. URL: <https://arxiv.org/abs/2312.07469> (дата звернення 5.02.25).
2. Viola, E. & Lima, J. S. (2017). Divergences between new patterns of global trade and Brazil/Mercosur. *Brazilian Political Science Review*, 11(3), e0001. URL: <https://doi.org/10.1590/1981-3821201700030001> (дата звернення 5.02.25).
3. Prates, D. M., & Cunha, A. M. (2023). Divergences between new patterns of global trade and Brazil. *Brazilian Political Science Review*, 17(1). URL: <https://www.scielo.br/j/bpsr/a/WFYQPs6cSHYXXBctFBHtq4G/?lang=en> (дата звернення 5.02.25).
4. Kagan, R. (2025). How Argentina and the United States switched places. *The Washington Post*. URL: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2025/05/20/us-argentina-economic-policy-reversal/> (дата звернення 5.02.25).
5. Politi, D. (2023, December 16). Why Argentina's shock measures may be the best hope for its ailing economy. *AP News*. URL: <https://apnews.com/article/argentina-inflation-milei-currency-cuts-peso-devaluation-beddb4f7fd0021463653af37908bcb78> (дата звернення 5.02.25).
6. Saavedra, J. F., & Martínez, A. M. (2024). Análisis de la incidencia de la inversión extranjera directa y la inversión nacional en el crecimiento económico de Chile. arXiv. URL: <https://arxiv.org/abs/2401.13674> (дата звернення 5.02.25).
7. Feijo, C., Punzo, L. F., & Lamônica, M. T. (2021). The growth trajectories of Argentina, Brazil, Chile and Mexico: a comparative view through the framework-space lens. *CEPAL Review*, 134. URL: <https://repositorio.cepal.org/server/api/core/bitstreams/5b80530b-6e55-4ff1-ae7d-d0c2d7260a62/content> (дата звернення 5.02.25).

8. Galindo, P. R., & Meneses, J. (2022). Economic effects of Chile FTAs and an eventual CPTPP accession. arXiv. URL: <https://arxiv.org/abs/2209.14748> (дата звернення 5.02.25).
9. Toni, E., Paniagua, P., & Órdenes, P. (2024). Policy Changes and Growth Slowdown: Assessing the Lost Decade of the Latin American Miracle. URL: <https://arxiv.org/abs/2407.02003> (дата звернення 5.02.25).
10. Brazil Trade Balance (1960-2024). Macrotrends LLC. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/bra/brazil/trade-balance-deficit> (дата звернення 1.03.25).
11. Argentina Trade Balance (1960-2024). Macrotrends LLC. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/arg/argentina/trade-balance-deficit> (дата звернення 1.03.25).
12. Chile Trade Balance (1960-2024). Macrotrends LLC. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/chl/chile/trade-balance-deficit> (дата звернення 1.03.25).
13. Brazil. Current Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: <https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854> (дата звернення 1.03.25).
14. Argentina. Current Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: <https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854> (дата звернення 1.03.25).
15. Chile. Current Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: <https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854> (дата звернення 1.03.25).
16. Brazil Indicators. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/brazil/indicators> (дата звернення 1.03.25).
17. Brazil - Remittance Inflows To GDP. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/brazil/remittance-inflows-to-gdp-percent-wb-data.html> (дата звернення 1.03.25).

18. Argentina Indicators. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/argentina/indicators> (дата звернення 11.03.25).
19. Argentina Remittances. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/argentina/remittances> (дата звернення 11.03.25).
20. Chile Indicators. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/chile/indicators> (дата звернення 11.03.25).
21. Chile Remittances. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/chile/remittances> (дата звернення 11.03.25).
22. Brazil. Current Account. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/Brazil/current-account> (дата звернення 1.04.25).
23. Argentina. Current Account. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/Argentina/current-account> (дата звернення 1.04.25).
24. Chile. Current Account. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/Chile/current-account> (дата звернення 1.04.25).
25. Brazil Foreign Direct Investment (1970-2024). Macrotrends LLC. URL:
<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/bra/brazil/foreign-direct-investment> (дата звернення 1.04.25).
26. Argentina Foreign Direct Investment (1970-2023). Macrotrends LLC. URL:
<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/arg/argentina/foreign-direct-investment> (дата звернення 1.04.25).
27. Chile Foreign Direct Investment (1970-2023). Macrotrends LLC. URL:
<https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/chl/chile/foreign-direct-investment> (дата звернення 1.04.25).
28. Brazil - Portfolio Investment, Equity. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/brazil/portfolio-investment-equity-drs-us-dollar-wb-data.html> (дата звернення 14.04.25).
29. Argentina - Portfolio Investment, Equity. Trading Economics. URL:
<https://tradingeconomics.com/argentina/portfolio-investment-equity-drs-us-dollar-wb-data.html> (дата звернення 14.04.25).

30. Chile - Portfolio Equity, Net Inflows. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/chile/portfolio-equity-net-inflows-bop-us-dollar-wb-data.html> (дата звернення 14.04.25).
31. Brazil Capital Flows. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/Brazil/capital-flows> (дата звернення 24.04.25).
32. Argentina Capital Flows. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/Argentina/capital-flows> (дата звернення 24.04.25).
33. Chile Capital Flows. Trading Economics. URL: <https://tradingeconomics.com/Chile/capital-flows> (дата звернення 24.04.25).
34. Brazil. Financial Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. <https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854> (дата звернення 24.04.25).
35. Argentina. Financial Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: <https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854> (дата звернення 24.04.25).
36. Chile. Financial Account of the Balance of Payments. International Monetary Fund. URL: <https://legacydata.imf.org/?sk=7a51304b-6426-40c0-83dd-ca473ca1fd52&sid=1390030341854> (дата звернення 24.04.25).
37. Торговельно-економічне співробітництво між Україною та Бразилією // Посольство України в Федеративній Республіці Бразилія. URL: <https://brazil.mfa.gov.ua/> (дата звернення 11.05.25).
38. Торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво між Україною та Аргентиною // Посольство України в Аргентинській Республіці. URL: <https://argentina.mfa.gov.ua/> (дата звернення 11.05.25).
39. Торговельно-економічна співпраця // Посольство України в Республіці Чилі. URL: <https://chile.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/torgovelfno-ekonomichna-spiivprasya> (дата звернення 11.05.25).
40. Зовнішня торгівля. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення 11.05.25).

- 41.Зовнішня торгівля послугами з країнами світу (за видами послуг).
Державна служба статистики України. URL:
<https://stat.gov.ua/uk/datasets/zovnishnya-torhivlya-posluhamy-2> (дата
звернення 11.05.25).
- 42.CEIC Data. Foreign Direct Investment Flows by Countries. URL:
[https://www.ceicdata.com/en/ukraine/foreign-direct-investment-flows-by-](https://www.ceicdata.com/en/ukraine/foreign-direct-investment-flows-by-countries)
countries (дата звернення 11.05.25).